

נוהל חדש -

ישראל חוסמת מעבר לשם מגורים מרצועת עזה לגדה המערבית

**המטרה: הפרדה מוחלטת בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית
האמצעי: חומה בירוקראטית הפוגעת בחברה האזרחית ובמשפחה הפלסטינית
התירוץ: "ביטחון"**

נוהל רשמי, אשר נחשף בעקבות עתירות שהגיש המוקד להגנת הפרט לבג"ץ, מציג מדיניות ישראלית מרחיקת לכת, שמטרתה להעמיק ולמסד את הנתק בין הגדה המערבית לרצועת עזה. בנוהל החדש מציבה ישראל תנאים נוקשים ביותר למעבר מרצועת עזה לגדה המערבית לשם מגורים, ובכך מקימה מכשול חדש וכמעט בלתי עביר בין שני האיזורים.

הנוהל מהווה עליית מדרגה במדיניות ההפרדה שכופה ישראל בין עזה לגדה, ובכך פוגע באפשרות הקמתה של מדינה פלסטינית בת-קיימא וגובה מחיר אנושי כבד מהאוכלוסייה הפלסטינית בשטחים הכבושים.

ישראל מונעת מעבר אזרחים בתואנה מעורפלת כי מדובר במענה למצב הביטחוני-מדיני ברצועת עזה, אך למעשה מקדמת מטרות מדיניות על גבה של האוכלוסייה האזרחית, תוך הפרה בוטה של סטנדרטים הומניטאריים בינלאומיים.

• ישראל מחבלת באפשרות לפתרון מדיני של שתי מדינות

בעוד הקהילה הבינלאומית, ובראשה ארה"ב, פועלת להשגת פתרון של שתי מדינות, ובשעה שראש ממשלת ישראל עצמו מצהיר על כוונתו לקדם פתרון מדיני, פועלת ישראל באופן שיטתי להעמקת בידודה של רצועת עזה, תוך החרפת ההפרדה הגיאוגרפית-פוליטית הקיימת בינה לבין הגדה המערבית.

הנוהל החדש נוגד שורה של התחייבויות מדיניות של ישראל לנהל מו"מ להקמת מדינה פלסטינית עצמאית ובת-קיימא, כולל התחייבות מפורשת בהסכמי אוסלו לשמר את מעמדן של רצועת עזה והגדה המערבית כ"יחידה טריטוריאלית אחת".

• ישראל מרוקנת מתוכן את המושג "הומניטארי"

הנוהל, אשר אמור להגביל העתקת מגורים מעזה לגדה המערבית למקרים "הומניטאריים", מרוקן מתוכן את המושג "הומניטארי", משום שהוא מבהיר שגם כאשר קיימות סיבות הומניטאריות מובהקות - כגון יתום המתגורר בעזה המבקש להתאחד עם ההורה שנותר לו בגדה המערבית, קשיש סיעודי המבקש להיות מטופל על ידי בן משפחה בגדה, או בן זוג המופרד מבת זוגו - לא תתיר ישראל את המעבר אלא בנסיבות חריגות ביותר.

כשהיא חוסמת כמעט לחלוטין אפשרות של העתקת המגורים מעזה לגדה המערבית, מפרידה ישראל בין הורים לילדיהם ובין בני זוג ושוללת מהפלסטינים את הזכות הבסיסית לחיי משפחה ולבחירת מקום מגוריהם.

התנאים הנוקשים שמציבה ישראל מרוקנים מכל תוכן את משמעות המושג "הומניטארי" ומהווים חריגה מכל אמת מידה בינלאומית מקובלת:

- ישראל מצהירה **שקשרי משפחה כשלעצמם אינם מהווים נימוק הומניטארי** לקבלת אישור העתקת מגורים לגדה.
- חולים כרוניים, ילדים יתומים וקשישים במצב סיעודי, לא יוכלו לקבל טיפול והשגחה מבני משפחה מדרגה **ראשונה** המתגוררים בגדה, אם יש להם קרובים מדרגה **כלשהי** בעזה, המסוגלים לטפל בהם.
- על פי הקריטריונים, קל יותר לנתין זר המתגורר בגדה לקבל מעמד של תושב השטחים, מאשר לפלסטיני מעזה להעתיק את מגוריו לגדה. אישור למגורי קבע יינתן רק לאחר **שבע שנים** של שהייה בגדה בהיתרים זמניים. (זאת, למרות שישראל הכירה, במסגרת הסכמי הביניים, בזכותם של פלסטינים לבחור את מקום מגוריהם בשטחים).

• שימוש לרעה בטיעון הביטחוני

ישראל עושה שימוש ציני בטיעון הביטחוני, כשהיא מונעת את המעבר לגדה גם מאנשים שהיא עצמה בדקה ואישרה שאינם מהווים סיכון ביטחוני. הנוהל החדש קובע מפורשות כי **תנאי מקדמי** לבחינת בקשה להעתיק מגורים הוא היעדר סיכון בטחוני, הן מצד המבקש בעזה והן מצד קרובו בגדה, לפי בדיקת השב"כ והמשטרה. אולם, גם תושבים פלסטינים אשר ישראל קבעה כי אינם מהווים סכנה ביטחונית – לא יורשו לעבור לגדה המערבית אם אינם עומדים בקריטריונים המחמירים של הנוהל.

• פרוצדורה שרירותית המבוססת על קשרים אישיים

הנוהל קובע תהליך טיפול בפניות, המבוסס על קשר אישי והחלטות שרירותיות וחסרות שקיפות. התנהלות מסוג זה הינה בדיוק מה שביקש בית המשפט העליון למנוע, כאשר הורה למדינה לנסח נוהל מסודר בנושא העתקת מגורים מעזה לגדה המערבית. לפי הנוהל, כל בקשה להעתיק מגורים חייבת להיות מועברת ע"י מנכ"ל המשרד לעניינים אזרחיים ברשות הפלסטינית ישירות למתאם פעולות הממשלה בשטחים. בקשות אשר לא יועברו בדרך זו – לא ייבחנו. למתאם ניתן שיקול דעת בלעדי אם להיענות לבקשה.

• מעבר חד-כיווני

הנוהל, הבא לחסום מעבר מרצועת עזה לשם מגורים בגדה, מהווה חלק ממדיניות ישראלית רחבה יותר, במסגרתה "מעודדת" ישראל מעבר בכיוון ההפוך, לעזה, שמשמעו הרחקה לצמיתות מהגדה המערבית. משפחות אשר אינן יכולות להתאחד בגדה המערבית – תיאלצנה לעבור לרצועת עזה, גם אם בתיהן, מקורות פרנסתן וקשריהן המשפחתיים והחברתיים נמצאים בגדה המערבית.

• קריאה לפעולה

המוקד להגנת הפרט ועמותת גישה קוראים לישראל לבטל את הנוהל ולאפשר מעבר לשם מגורים מרצועת עזה לגדה המערבית, תוך שינוי רישום המען.

המוקד להגנת הפרט ועמותת גישה קוראים לקהילה הבינלאומית לפעול לביטול הנוהל הפוגע בזכויותיהם הבסיסיות של הפלסטינים בשטחים, פוגע קשות בקשרים שבין עזה לגדה, ומחבל באפשרות הקמתה של מדינה פלסטינית בת קיימא.

• רקע היסטורי ומשפטי

הדין הבינלאומי מכיר בזכות התושבים בשטח כבוש לחופש תנועה ובחירת מקום מגורים, להוציא מקרים יוצאי דופן. לפלסטינים בשטחים הכבושים עומדת גם הזכות היסודית לבחור את בני זוגם ולקיים חיי משפחה, ועל ישראל מוטלת החובה להבטיח כי ילדים לא יופרדו מהוריהם. הזכות לחיי משפחה הוכרה גם ע"י בג"ץ כזכות חוקתית.

ישראל פועלת מאז שנת 2000 בדרכים שונות למנוע מעבר בין הרצועה לגדה, תוך הטלת הגבלות תנועה והפעלת חסמים ביורוקראטיים הולכים ומחמירים. אחד הכלים המרכזיים בהם עושה ישראל שימוש לצורך ההפרדה בין אוכלוסיית הרצועה לאוכלוסיית הגדה, הוא השליטה שנטלה לעצמה על מרשם האוכלוסין הפלסטיני.

בשנת 2000 "הקפיאה" ישראל את עדכון הכתובות בין רצועת עזה לגדה בהעתק מרשם האוכלוסין שבידיה. כתוצאה מכך, אלפי פלסטינים המתגוררים מזה שנים בגדה המערבית רשומים עדיין כמתגוררים ברצועת עזה. מנובמבר 2007 מחייבת ישראל תושבים אלו להחזיק בהיתר שהייה זמני בגדה המערבית. מאז מרחיקה ישראל פלסטינים מהגדה - מביתם, משפחתם ומרכז חייהם - לעזה בתואנה שהם "שוהים לא חוקיים".

במהלך 2008 הגיש המוקד להגנת הפרט מספר עתירות לבג"ץ בעניינם של פלסטינים שהמדינה התנגדה להעברת מגוריהם מעזה לגדה, למרות שלא הייתה נגדם מניעה ביטחונית. הדיון בעתירות אוחד ובמסגרתו חייב ביהמ"ש את המדינה לגבש נוהל לטיפול בבקשות למעבר של פלסטינים מעזה לגדה. הנוהל הוגש בחודש מרץ 2009.